

PARTEA I

Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene în domeniul competenței jurisdicționale de drept internațional privat în cauzele cu care a fost sesizată, până în anul 2012 inclusiv, în temeiul Convenției de la Bruxelles din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială și a Regulamentului (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială

§1. Generalități

I. Convenția de la Bruxelles din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială. Locul în care obligația a fost sau trebuie executată. Art. 5 pct. 1, Titlul II, Secțiunea 2 – Competențe speciale (CJ, Hotărârea din 6 octombrie 1976, cauza 12/76, *Industrie Tessili Italiana Como împotriva Dunlop AG*)

✍ **Cristina NICOARĂ**
judecător, Curtea de Apel Alba Iulia

Circumstanțele de fapt și de drept

Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea art. 5 pct. 1 din Convenția de la Bruxelles din 1968, fiind formulată în cadrul unui litigiu introdus în fața instanțelor germane, între reclamanta întreprinderea germană Dunlop AG și întreprinderea italiană Industrie Tessili Italiana Como, având ca obiect despăgubiri. În fapt, între cele două întreprinderi s-a încheiat un contract privind livrarea de către întreprinderea italiană a unui lot de costume de schi de damă, fabricate de aceasta, către întreprinderea germană. După ce întreprinderea germană a comercializat o parte din marfă, urmare a reclamațiilor clienților săi, a considerat că respectivele costume livrate de producător au defecte și nu cuprind specificațiile convenite prin contract, sens în care a formulat acțiunea în fața instanței în circumscripția căreia își are sediul.

Instanța germană s-a declarat competentă să judece litigiul prin hotărâre interlocutorie. Întreprinderea italiană a formulat apel la instanța superioară din Frankfurt am Main și a contestat competența instanței germane, întrucât nu există un acord valabil între părți, care să îi atribuie acesteia competența, în sensul art. 17 din Convenție.

Curtea de Apel din Frankfurt am Main a adresat Curții de Justiție o întrebare pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, prin care solicită interpretarea art. 5 pct. 1 din Convenție cu referire la locul în care obligația a fost sau trebuie să fie executată.

Soluția Curții de Justiție

În soluționarea întrebării adresate, Curtea a arătat că dispozițiile art. 5 pct. 1 din Convenție – „pârâțul domiciliat pe teritoriul unui stat contractant poate fi chemat în justiție, într-un alt stat contractant: 1. în materie contractuală, în fața instanțelor locului în care obligația a fost sau trebuie executată” – trebuie interpretate în cadrul sistemului atribuirii de competențe ce face obiectul Titlului II al Convenției, ce este întemeiat pe o atribuire generală a competenței

instanței de la domiciliul pârâtului, conform art. 2. Art. 5 prevede un ansamblu de competențe speciale, la opțiunea reclamantului. Instanța sesizată trebuie să stabilească, în temeiul Convenției, dacă locul în care obligația a fost sau trebuie executată este situat în circumscripția sa teritorială.

Curtea a arătat că instanța trebuie să stabilească, în temeiul propriilor norme conflictuale, care este legea aplicabilă raportului juridic în cauză și să definească, în conformitate cu această lege, locul de executare a obligației contractuale în litigiu. În consecință, Curtea a răspuns la întrebarea formulată că „locul în care obligația a fost sau trebuie executată”, în sensul art. 5 pct. 1, se stabilește în conformitate cu legea care reglementează obligația în litigiu, potrivit normelor conflictuale ale instanței sesizate.

2. Convenția de la Bruxelles din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială. Prorogarea de competență. Acțiuni judiciare introduse după intrarea în vigoare a Convenției. Art. 17, Titlul II, Secțiunea 6. Art. 54, Titlul VI – Dispoziții tranzitorii

(CJ, Hotărârea din 13 noiembrie 1979, cauza 25/79, Sanicentral GmbH împotriva lui René Collin)

*✍ Cristina NICOARĂ
judecător, Curtea de Apel Alba Iulia*

Circumstanțele de fapt și de drept

Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea art. 17 și art. 54 din Convenția de la Bruxelles din 1968, ce a intrat în vigoare la 1 februarie 1973, cerere formulată de Curtea de Casație (camera socială) din Franța, în temeiul Protocolului din 3 iunie 1971 privind interpretarea de către Curtea de Justiție a acestei Convenții.

Acțiunea în justiție ce a determinat intervenția Curții de Justiție a avut ca obiect plata compensației și diverse despăgubiri, fiind formulată de un muncitor francez, René Collin, domiciliat în Franța. Acesta a fost angajat de societatea germană Sanicentral GmbH pentru a lucra în Germania, în afara oricărei unități, în temeiul unui contract de muncă încheiat la 27 octombrie 1971, contract ce conținea o clauză atributivă de competență în favoarea unei instanțe germane. Contractul a încetat la 8 decembrie 1971, iar dl Collin a introdus acțiunea în justiție împotriva fostului angajator la 27 mai 1973, în fața instanței franceze, instanță ce a admis acțiunea. Pârâta societate germană a înaintat apel în fața Curții de Apel din Colmar, Franța, reiterând excepția necompetenței teritoriale a instanței franceze, susținând că art. 17 din Convenție recunoaște validitatea clauzei atributive de competență. Instanța de apel a respins apelul societății germane, reținând că, în ceea ce privește Convenția, aceasta a intrat în vigoare în Franța la 1 ianuarie 1973, deci ulterior încheierii contractului de muncă, și nu putea reglementa un contract de muncă încheiat anterior intrării sale în vigoare.

În recurs, Curtea de Casație a adresat Curții de Justiție o întrebare pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare ce se referă la aplicabilitatea clauzelor atributive de competență, prevăzute în temeiul art. 17 din Convenție, contractelor de muncă încheiate înainte de intrarea în vigoare a Convenției și care ar fi considerate nule de drept de către legislația internă, atunci când acțiunea în justiție a fost introdusă după intrarea în vigoare a Convenției, indiferent de data contractului încheiat între părți și de data prestării muncii care face obiectul litigiului, în conformitate cu art. 54 din Convenție.

Soluția Curții de Justiție

Curtea a arătat că, din modul de redactare a hotărârii preliminare, a reieșit că instanța franceză recunoaște că dreptul muncii face parte din dreptul material de aplicare a Convenției

și că litigiile născute dintr-un contract de muncă încheiat după 1 februarie 1973 sunt supuse Convenției respective, în special art. 17 referitor la prorogarea competenței. Totodată, Curtea a arătat că instanța națională întreabă dacă clauza atributivă de competență, prevăzută în contractul de muncă și care ar fi putut fi considerată nulă în conformitate cu legislația franceză anterior datei de 1 februarie 1973, este valabilă de la data intrării în vigoare a Convenției.

În opinia Curții, Convenția nu privește normele de drept material, iar aplicarea dreptului procesual național este exclusă din domeniile reglementate de Convenție. Curtea a precizat că și clauza atributivă de competență, inserată într-un contract de muncă, reprezintă o opțiune de competență care nu produce efecte juridice atât timp cât nu a fost introdusă nicio acțiune în justiție. Clauza atributivă de competență produce efecte numai de la data la care se demarează acțiunea în justiție, deci data introducerii acțiunii trebuie luată în considerare pentru aprecierea domeniului de aplicare al prezentei clauze. Curtea a arătat că, în speță, Convenția se aplică în temeiul art. 54, întrucât acțiunea în justiție a fost introdusă la 27 noiembrie 1973, iar Convenția a intrat în vigoare la 1 februarie 1973.

În consecință, Curtea a răspuns la solicitarea formulată că art. 17 și art. 54 din Convenție trebuie interpretate în sensul că, în acțiunile în justiție introduse după intrarea în vigoare a Convenției, clauzele atributive de competență, stipulate în contractele de muncă încheiate anterior datei de intrare în vigoare, trebuie să fie considerate valide, chiar și în cazul în care ar fi fost considerate nule în conformitate cu normele naționale în vigoare la momentul încheierii contractului.

3. Convenția de la Bruxelles din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială. Competențele exclusive în materie de înscriere sau de valabilitate a brevetelor, mărcilor, desenelor și modelelor. Concept, sens, limite. Art. 16 parag. 4, Secțiunea 5, Titlul II. Verificarea competenței și admisibilității. Competența exclusivă a instanțelor unui stat contractant. Obligația judecătorului unui alt stat contractant de a se declara din oficiu incompetent. Art. 19, Titlul II, Secțiunea 7

(CJ, Hotărârea din 15 noiembrie 1983, cauza 288/82, Ferdinand M.J.J. Duijnsteer împotriva lui Lodewijk Goderbauer)

*✍ Cristina NICOARĂ
judecător, Curtea de Apel Alba Iulia*

Circumstanțele de fapt și de drept

Întrebările preliminare privesc interpretarea art. 19 și art. 16 parag. 4 din Titlul II din Convenția de la Bruxelles din 1968, fiind formulate de Hoge Raad der Nederlanden (Supreme Court of the Netherlands) în cadrul unui recurs în casație.

În timp ce era angajatul societății BV Schroefboutenfabriek din Olanda, dl Goderbauer a realizat o invenție cu numele „*mounting for a rail on a girder*”, ce a fost înregistrată în țara sa și în mai multe țări din Europa, care sunt părți ale Convenției. Acțiunea în justiție ce a determinat intervenția Curții de Justiție a avut ca obiect transferarea drepturilor asupra invenției, din toate țările în care a fost înregistrată, în favoarea dlui Goderbauer sau în favoarea societății în lichidare, reprezentată de lichidatorul M.J.J. Duijnsteer, ce a fost introdusă la District Court din Maastricht. În concret, lichidatorul a formulat acțiunea, în baza legii brevetelor, în Olanda, prin care a solicitat ca toate drepturile din 22 de țări europene să fie transferate în Olanda, în favoarea societății în lichidare. Dl Goderbauer a solicitat instanței ca, în cazul în care se transferă în favoarea companiei, să se instituie măsuri asigurătorii în favoarea sa. În plus,

lichidatorul a solicitat și acordarea de penalități periodice în favoarea companiei în lichidare.

Ambele acțiuni, atât ale societății, cât și ale inventatorului, au fost respinse prin decizia din 24 aprilie 1980, ce a rămas definitivă prin respingerea apelului de Regional Court of Appeal la 20 mai 1981.

Lichidatorul a atacat hotărârea la Supreme Court of the Netherlands, invocând încălcarea legii brevetelor. Avocatul general al Curții Supreme a solicitat Curții să își verifice competența în sensul art. 19 și art. 16 din Convenție, să aprecieze dacă celelalte țări în care s-a înregistrat brevetul nu au competență exclusivă. De asemenea, a propus Haga Raad să formuleze întrebări preliminare Curții de Justiție.

Curtea Supremă a adresat Curții de Justiție trei întrebări pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare: prima întrebare se referă la interpretarea art. 19 din Convenție, în sensul că aceste dispoziții obligă instanțele naționale să se declare necompetente dacă constată că o altă instanță, dintr-un alt stat, are competența exclusivă, chiar și în cadrul unui recurs în casație, procedură limitată de dispozițiile art. 419 din Codul de procedură civilă olandez, iar necompetența nu a constituit motiv de apel. Cea de-a doua întrebare a vizat interpretarea art. 16 parag. 4 din Convenție, în sensul dacă conceptul de „înregistrare sau valabilitate” a brevetelor trebuie să fie în acord cu legea forului sau are o interpretare independentă. Ultima întrebare a vizat raza de acoperire a conceptului de înregistrare sau valabilitate.

Soluția Curții de Justiție

Referitor la prima întrebare, Curtea a reținut că trebuie să se ia în considerare obiectivele urmărite de Convenție, care propun stabilirea competenței instanțelor statelor contractante. Astfel, art. 19 din Convenție cere instanței naționale să se declare din oficiu necompetentă dacă constată existența exclusivă a unei instanțe din alt stat, în sensul art. 16, chiar în cadrul unui recurs în casație.

Cu referire la a doua întrebare, Curtea a reținut că, potrivit jurisprudenței sale^[1], noțiunile cuprinse în dispozițiile Convenției se interpretează unitar, iar dispozițiile art. 16 parag. 4 sunt considerate concepte autonome, pentru a primi o aplicare uniformă în toate țările contractante.

Pentru a răspunde la a treia întrebare, Curtea a arătat că dispozițiile art. 16 parag. 4 au caracter restrictiv și se referă la litigii în materie de înregistrare sau valabilitate a brevetelor atribuite exclusiv instanțelor statelor părți contractante pe teritoriul cărora s-au înregistrat cereri de brevete, respectiv locul de eliberare a brevetelor. Curtea a arătat că, în speță, valabilitatea și regularitatea înregistrării lor în țări diferite nu sunt contestate de părțile din procedura principală, întrucât rezolvarea litigiului depinde, în fapt, de răspunsul la întrebarea dacă titularul brevetului este dl Goderbauer sau chiar societatea în faliment. Prin urmare, nu se aplică regula forumului, special conținută de art. 16 parag. 4. Răspunsul la cea de-a treia întrebare este că noțiunea de dispută privind înregistrarea sau valabilitatea brevetelor, cuprinsă în art. 16 parag. 4, nu acoperă o dispută între un angajat, autor al invenției, pentru care o cerere de brevet era obținută, și angajatorul său, atunci când litigiul se referă la drepturile lor, respectiv întemeiate pe acest brevet, care decurg din raporturi de muncă.

^[1] Cauzele 133/78, *Gourdain*; 150/77, *Ott*, 34/82, *Peters împotriva Zuid Nederlandse Aannemers vereniging*.

4. Convenția de la Bruxelles din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială. Interpretarea noțiunilor de „sucursală” și „agenție” în sensul art. 5 pct. 5 din Convenție

(CJ, Hotărârea din 22 noiembrie 1978, cauza 33/78, Somafer SA împotriva Saar-Ferngas AG)

*✍ Olympia STÂNGĂ
judecător, Curtea de Apel Alba Iulia*

Circumstanțele de fapt și de drept

Societatea Somafer SA, cu sediul social în Uckange (Franța), specializată în demolări, a dinamitat în anul 1974 un buncăr pentru Ministerul de Interne din Landul Saar. Societatea Saar-Ferngas AG, cu sediul social în Saarbrücken, Schafbrücke (Republica Federală Germania), a efectuat lucrări de protecție la conductele sale de gaz ce treceau prin apropierea buncărului. Părțile exprimă poziții contrare în ceea ce privește existența acordului din partea Somafer pentru executarea lucrărilor, Ferngas susținând că a purtat discuții cu un angajat al Somafer de la biroul din Beckingen al Somafer cu privire la măsurile de protecție.

Ferngas a solicitat despăgubiri de la societatea Somafer pentru lucrările efectuate, pretenții ce i-au fost respinse, motiv pentru care a intentat o acțiune în fața Landgericht din Saarbrücken (Tribunal regional, instanță de grad secund de jurisdicție în materie civilă). Somafer a susținut că instanța sesizată nu este competentă.

Ferngas a susținut că: litigiul are ca obiect o obligație contractuală ce trebuie executată pe teritoriul Germaniei, conform art. 5 pct. 1 din Convenția de la Bruxelles din 1968, care prevedea competența instanțelor germane de a soluționa litigiul; litigiul se referă la funcționarea unei sucursale, agenții sau a unei astfel de instituții, conform art. 5 pct. 5 din Convenție, având în vedere existența unui birou Somafer în Beckingen și faptul că, în raporturile cu clientela germană, această societate utilizează documente care, în anet, indică datele de contact ale aceluși birou, astfel că Somafer are un punct de lucru în Germania sau creează o astfel de aparență.

Somafer a precizat că reprezentarea sa depinde de sediul social din Uckange, că reprezentantul său pentru Germania a purtat negocierile cu autoritățile din Saar în strânsă legătură cu colegii din Uckange, că nu deține incinte adecvate în Beckingen, nu are o contabilitate separată pentru acel birou și nici nu este înscris în Registrul comerțului ca sucursală, condiții în care instanțele germane sesizate nu sunt competente să soluționeze litigiul.

Potrivit art. 5 din Convenție, o persoană care își are domiciliul pe teritoriul unui stat obligat prin prezenta Convenție poate fi acționată în justiție pe teritoriul altui stat obligat prin prezenta Convenție, în materie contractuală, la instanțele judecătorești de la locul de executare a obligației în cauză [pct. 1 lit. a)], iar „în cazul unei contestații privind operațiunile unei sucursale, agenții sau ale unei alte unități, în instanțele de la locul unde se află sucursala, agenția sau unitatea în cauză” (pct. 5).

Tribunalul Regional Superior – Oberlandesgericht din Saarbrücken (instanță de grad terț de jurisdicție în materie civilă) –, fiind sesizat cu o contestație cu grad de apel, a sesizat Curtea de Justiție cu 3 întrebări preliminare, care priveau:

1) modalitatea de stabilire a competenței, prevăzută la art. 5 pct. 5 din Convenție, care se stabilește: a) în conformitate cu dreptul statului ale cărui instanțe sunt sesizate sau b) potrivit dreptului statelor în cauză (calificare conform dreptului aplicabil în acțiunea principală) ori c) în mod autonom, în funcție de obiectivele și sistemul Convenției, precum și în funcție de principiile generale ce se desprind din sistemele juridice naționale;

2) criteriile de interpretare ce trebuie aplicate în cazul menționat mai sus la pct. 1) lit. a), pentru noțiunile de „sucursală” și „agenție”, cu privire la libertatea de decizie pentru încheierea contractelor și cu privire la importanța manifestării exterioare;

3) dacă, în acest domeniu, trebuie aplicate anumite principii privind răspunderea civilă a celui care, printr-un ansamblu de acte exterioare, acte care îi sunt opozabile oricărui terț de bună-credință, a creat impresia existenței unei sucursale sau a unei agenții, având drept consecință faptul că cel care lasă o asemenea impresie trebuie prezumat a fi operat o astfel de sucursală sau agenție.

Soluția Curții de Justiție

Prima întrebare a fost soluționată în sensul că „necesitatea de a asigura securitatea juridică, precum și egalitatea drepturilor și obligațiilor părților în ceea ce privește posibilitatea de a deroga de la regula generală de competență de la art. 2 impune o interpretare autonomă și, prin urmare, comună tuturor statelor contractante a noțiunilor vizate la art. 5 pct. 5 din Convenție”. Astfel, s-a apreciat că această Convenție trebuie interpretată ținându-se seama atât de principiile și obiectivele sale, cât și de relația ei cu tratatul.

Cu privire la interpretarea noțiunilor în discuție (ridicate la întrebările 2 și 3), Curtea a precizat că interpretarea trebuie să permită stabilirea legăturii speciale, ce justifică derogarea de la principiul general de competență prevăzut la art. 2 din Convenție. Această legătură specială vizează semnele exterioare care permit recunoașterea cu ușurință a existenței sucursalei, agenției sau unității, dar și raportul care există între entitatea locală și obiectul litigiului îndreptat împotriva instituției-mamă, stabilită în alt stat contractant.

A statuat Curtea că „noțiunea de sucursală, agenție sau oricare altă unitate implică existența unui centru de desfășurare a activității, care se manifestă față de terți ca având caracter permanent, în calitate de extensie a unei instituții-mamă, dotat cu o conducere și echipat din punct de vedere material pentru a putea negocia afaceri cu terții, astfel încât aceștia, cu toate că știu că, în caz de necesitate, se va stabili o legătură juridică cu instituția-mamă al cărei sediu social este în străinătate, nu sunt obligați să se adreseze direct instituției respective, ci pot încheia contracte în centrul de desfășurare a activității care reprezintă extensia acesteia”.

Curtea a arătat apoi că obiectul litigiului trebuie să privească activitatea sucursalei, agenției sau a oricărei alte unități.

Ca atare, a stabilit că în noțiunea de activitate intră:

– litigiile privind drepturile și obligațiile contractuale sau extracontractuale referitoare la gestionarea propriu-zisă a agenției, sucursalei sau a unității înseși, precum și cele referitoare la situația imobilului în care sunt stabilite acele entități sau la angajarea personalului care lucrează acolo;

– litigiile referitoare la angajamentele asumate de centrele de desfășurare a activității, menționate anterior, în numele instituției-mamă și care trebuie să fie executate în statul contractant în care este stabilit centrul de desfășurare a activității, precum și litigiile referitoare la obligațiile extracontractuale care își au originea în activitățile pe care sucursala, agenția sau oricare altă unitate, în sensul definit anterior, și le-a asumat în locul în care este stabilită, pe seama instituției-mamă”.

Totodată, Curtea a stabilit că „este de competența instanței sesizate să stabilească faptele pe baza cărora se poate constata existența efectivă a unui centru de desfășurare a activității și să efectueze încadrarea juridică a raportului de drept litigios pe baza noțiunii de activitate, astfel cum este interpretată anterior”.

5. Convenția de la Bruxelles din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială. Hotărârile excluse din domeniul de aplicare al Convenției și aplicarea acordurilor bilaterale acestor categorii de hotărâri. Art. 1 parag. 2, Titlul I – Domeniul de aplicare. Art. 55 și art. 56 parag. 1, Titlul VI – Dispoziții tranzitorii

(CJ, Hotărârea din 14 iulie 1977, cauzele conexate 9/77 și 10/77, Bavaria Fluggesellschaft Schwabe & Co. KG și Germanair Bedarfsfluffahrt GmbH & Co. KG împotriva Eurocontrol)

*✍ Ioana BURDUF
consilier, Ministerul Justiției*

Circumstanțele de fapt și de drept

Litigiile principale privesc două acțiuni având ca obiect recunoașterea și încuviințarea executării unor hotărâri belgiene, pronunțate de Tribunalul Comercial Bruxelles. Prin hotărârile belgiene au fost admise pretențiile formulate de Eurocontrol împotriva Bavaria Fluggesellschaft și Germanair pentru folosirea echipamentului și serviciilor Eurocontrol.

Prin hotărârile din 22 decembrie 1976 și 14 octombrie 1976, Curtea Supremă din Germania, respectiv Curtea de Apel Düsseldorf din Germania au solicitat Curții de Justiție să stabilească în ce măsură procedura de exequatur din Convenție se aplică hotărârilor excluse din domeniul de aplicare al Convenției (art. 1 parag. 1), în condițiile în care art. 55 și art. 56 din Convenție precizează că acordurile bilaterale continuă să își producă efectele în ceea ce privește aceste categorii de hotărâri. Este cazul Acordului semnat la Bonn între Republica Federală Germania și Belgia la 30 iunie 1958 privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești, sentințelor arbitrale și actelor autentice în materie civilă și comercială.

Soluția Curții de Justiție

Principiul securității juridice și obiectivele Convenției impun ca, în toate statele membre, aceasta să se aplice uniform. Curtea de Justiție a reținut că noțiunea de materie civilă și comercială trebuie interpretată autonom, astfel încât sunt excluse din domeniul de aplicare al Convenției hotărârile pronunțate urmare unei acțiuni având ca părți o autoritate publică (ce a acționat pentru exercitarea prerogativelor sale de putere publică) și o persoană de drept privat.

Art. 56 parag. 1 din Convenție stabilește că acordurile bilaterale enumerate în art. 55 continuă să se aplice în domeniile în care Convenția nu se aplică, iar instanța statului de executare poate aplica aceste acorduri hotărârilor care sunt excluse din domeniul de aplicare al Convenției. Acesta este cazul acordului bilateral (germano-belgian) din 1958, care continuă să își producă efectele în domeniul civil și comercial.

Întrucât Curtea de Justiție poate interpreta numai Convenția de la Bruxelles din 1968, revine exclusiv instanței naționale să stabilească domeniul de aplicare al acordului bilateral raportat la hotărârile excluse din domeniul de aplicare al Convenției. Astfel, art. 56 parag. 1 din Convenție nu împiedică aplicarea unui acord bilateral (enumerat la art. 55 din Convenție) unor hotărâri excluse din domeniul de aplicare de la art. 1 parag. 2 din Convenție.

6. Convenția de la Bruxelles din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială. Hotărârile susceptibile să facă obiectul unei proceduri contradictorii în statul de origine care fac obiectul Convenției. Recunoașterea și executarea hotărârilor de autorizare a măsurilor

provizorii și asigurătorii. Consecințele nerespectării drepturilor la apărare. Art. 24, art. 27, art. 34, art. 36, art. 46 și art. 47, Titlul II și Titlul III

(CJ, Hotărârea din 21 mai 1980, cauza 125/79, Bernard Denilauler împotriva SNC Couchet Frères)

✍ **Loredana ALBESCU**
judecător, Curtea de Apel Bacău

Circumstanțele de fapt și de drept

La cererea creditorului SNC Couchet Frères (Franța) și fără a se dispune citarea debitorului Bernard Denilauler, cu domiciliul în Germania, Tribunalul de Primă Instanță Montbrison (Franța) a emis o ordonanță, în baza art. 48 din Codul de procedură civilă francez, privind indisponibilizarea contului debitorului la o bancă din Frankfurt am Main, ca garanție pentru o datorie de 130.000 franci francezi. Instanța germană a dispus încuviințarea executării hotărârii franceze, iar măsura indisponibilizării a fost, de asemenea, dispusă, fără ca debitorul să fi fost parte în proces. După comunicarea hotărârii instanței germane, debitorul a declarat recurs, iar curtea de apel a formulat patru întrebări preliminare, relevante fiind primele două, și anume dacă hotărârile asigurătorii și provizorii, pronunțate în cazul în care debitorii nu au fost citați și nu li s-au comunicat hotărârile anterior punerii în executare, pot fi recunoscute în alt stat contractant, în baza art. 27 pct. 2 și art. 46 pct. 2 din Convenție (întrebările 1 și 2). Referitor la întrebările trei și patru^[1], Curtea de Justiție a considerat că nu este necesar să se răspundă, ținând seama de răspunsul dat la primele două întrebări.

Soluția Curții de Justiție

Răspunsul Curții cu privire la primele două întrebări a fost în sensul că hotărârile judecătorești privind măsurile provizorii și asigurătorii, care sunt pronunțate fără citarea pârâtului debitor și care nu sunt comunicate înainte de a fi puse în executare, nu intră în domeniul de aplicare și nu li se aplică procedura de exequatur din Convenție.

Procedura de exequatur a acestor hotărâri trebuie să fie supusă condițiilor prevăzute la art. 27, art. 46 și art. 47 privind comunicarea actelor. Instanța competentă din statul în care sunt situate activele este cea mai în măsură să determine necesitatea de a autoriza acest tip de măsuri, iar art. 24 permite părții să apeleze la instanța unui stat contractant pentru luarea unor astfel de măsuri, chiar dacă aceasta nu este competentă să judece cauza pe fond.

Art. 27 din Convenție stabilește condițiile de recunoaștere a hotărârilor, iar în temeiul art. 27 pct. 2, o hotărâre poate fi recunoscută dacă pârâtului nu i-a fost comunicat în timp util actul de sesizare a instanței, pentru a-i permite acestuia să își pregătească apărarea. Totodată, art. 46 pct. 2 impune solicitantului, în cazul hotărârilor pronunțate în lipsă, să prezinte dovada de comunicare a actului de sesizare a instanței. Această dispoziție nu poate fi aplicată hotărârilor provizorii și asigurătorii. Cu toate acestea, asemenea măsuri ar putea fi recunoscute dacă ar fi pronunțate în statul de origine, chiar și în lipsă, dar într-o procedură contradictorie, în condițiile prevăzute la art. 25 și art. 49 din Convenție

Convenția impune ca, în fața instanțelor din statul de origine, dreptul la apărare să fie respectat, prin comunicarea actelor și hotărârilor judecătorești înainte de recunoașterea și executarea acestora. În schimb, procedura de exequatur, în primă instanță, este unilaterală

^[1] În caz afirmativ, s-a solicitat să se clarifice observațiile pe care debitorul le poate ridica în momentul depunerii recursului împotriva hotărârii de exequatur, conform art. 36 din Convenție, și anume dacă art. 47 pct. 1 din Convenție trebuie interpretat în sensul că creditorul trebuie, de asemenea, să prezinte documentele care stabilesc că hotărârea este executorie și a fost comunicată, chiar dacă se referă la o măsură provizorie și asigurătoare (întrebările 3 și 4).

(art. 34 din Convenție), partea împotriva căreia se solicită executarea nu poate formula observații. Scopul este de a produce efectul de surpriză pe care această procedură trebuie să îl aibă pentru a preveni un pârât de a avea oportunitatea de a-și proteja activele lui împotriva măsurilor de executare.

Pe de altă parte, condițiile impuse de Titlul III din Convenție nu sunt îndeplinite în cazul măsurilor provizorii și asigurătorii, care sunt dispuse de către o instanță fără citarea părții împotriva căreia sunt îndreptate și care urmează să fie executate fără comunicarea prealabilă părții în cauză.

7. Convenția de la Bruxelles din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială. Hotărâre pronunțată de o instanță a unui stat contractant care interzice unei părți să inițieze sau să continue o acțiune în justiție în fața unei instanțe a unui alt stat contractant. Inadmisibilitate. Incompatibilitate cu principiul încrederii reciproce inerent în sistemul Convenției

(CJ, Hotărârea din 27 aprilie 2004, cauza C-159/02, Gregory Paul Turner împotriva lui Felix Fareed Ismail Grovit, Harada Ltd și Changepoint SA)

✍ **Loredana ALBESCU**
judecător, Curtea de Apel Bacău

Circumstanțele de fapt și de drept

DI Gregory Paul Turner, un cetățean britanic cu domiciliul în Regatul Unit, a fost angajat ca avocat la un grup de societăți, Chequepoint Group, coordonat de dl Felix Fareed Ismail Grovit. El a fost angajat de către una dintre societățile care aparțin acestui grup (China Security Ltd). Ulterior, Chequepoint UK Ltd, cu sediul în Harada, în Regatul Unit, și Changepoint, cu sediul în Spania, au preluat contractul dlui Turner, care a desfășurat activitatea în Londra (Marea Britanie) și la Madrid (Spania). DI Turner și-a înaintat demisia la Harada, societatea la care a fost transferat, și a introdus o acțiune în Londra împotriva Chequepoint UK Ltd Harada în fața tribunalului de litigii de muncă, susținând că a fost victima unei concedieri abuzive. Tribunalul a respins excepția de necompetență ridicată de Chequepoint UK Ltd Harada, iar decizia sa a fost confirmată în apel. La judecata pe fond, această instanță a acordat daune dlui Turner.

Changepoint a introdus o acțiune împotriva dlui Turner în fața unei instanțe de prim grad de jurisdicție din Madrid. DI Turner a refuzat primirea citației și a contestat competența instanței spaniole. În cursul procedurii în Spania, Changepoint a solicitat despăgubiri dlui Turner drept compensație pentru pierderile rezultate din conduita profesională a acestuia.

La solicitarea dlui Turner, curtea de apel (Anglia și Țara Galilor) a emis un ordin prin care se interzicea pârâților să continue procedura începută în Spania și le cerea să se abțină de la începerea procedurilor ulterioare în Spania sau în altă parte împotriva dlui Turner în ceea ce privește contractul său de muncă. În motivarea hotărârii sale, curtea de apel a precizat că procedura din Spania a fost introdusă cu rea-credință, în scopul de a-l împiedica pe dl Turner în ceea ce privește soluționarea cererii sale în fața tribunalului de litigii de muncă. În conformitate cu acest ordin, dl Grovit și ceilalți au întrerupt procedura pendinte în fața instanței spaniole și au făcut apel la Camera Lorzilor, susținând că instanțele engleze nu au avut competența de a emite ordin de restricție care împiedică continuarea procedurilor în fața unor instanțe străine ce fac obiectul Convenției.

Soluția Curții de Justiție

Răspunsul Curții a fost că dispozițiile Convenției de la Bruxelles din 1968 se opun emiterii unei hotărâri prin care o instanță a unui stat contractant interzice uneia dintre părțile la o procedură în curs de a începe sau continua o procedură judiciară în fața unei instanțe dintr-un alt

stat contractant, chiar în cazul în care cea parte este de rea-credință, cu scopul de a împiedica procedura existentă. O astfel de hotărâre constituie, în opinia Curții de Justiție, o ingerință în competența instanței străine, care este incompatibilă cu sistemul Convenției. Această ingerință nu poate fi justificată prin faptul că este indirectă și are ca scop prevenirea unui abuz procesual de către partea interesată, deoarece evaluarea caracterului abuziv al exercitării unei acțiuni aparține instanței din celălalt stat membru. Aceasta ar fi contrară principiului încrederii reciproce care stă la baza Convenției și care interzice unei instanțe verificarea competenței unui alt stat membru, cu excepția cazurilor speciale de nerecunoaștere a hotărârilor judecătorești străine.

Potrivit Convenției, fiecare instanță are dreptul să se pronunțe doar potrivit propriei competențe în conformitate cu aceste norme, iar nu și asupra competenței unei instanțe dintr-un alt stat contractant. Convenția de la Bruxelles din 1968 nu permite ca competența jurisdicțională a unei instanțe să fie revizuită de către o instanță într-un alt stat contractant^[1], cu excepția cazurilor limitative de la art. 28 parag. 1 din Convenție referitoare la procedura de exequatur și care se referă numai la anumite norme de competență jurisdicțională specială sau exclusivă nerelevante în acest caz.

O interdicție impusă de o instanță unei părți să inițieze sau să continue o procedură în fața unei instanțe străine subminează competența acestei din urmă instanțe și interferează cu competența instanței străine, ceea ce este incompatibil cu sistemul Convenției. O astfel de ingerință nu poate fi justificată prin faptul că aceasta este doar indirectă și are ca scop prevenirea unui abuz de către părât în procedura din statul forului.

Pronunțarea unei astfel de hotărâri, cu scopul de a proteja integritatea litigiului pendent, este o chestiune de drept național^[2] și are ca efect limitarea aplicării normelor de competență prevăzute de Convenție. Nu a fost reținut argumentul că pronunțarea acestei hotărâri ar contribui la realizarea obiectivului Convenției, de a reduce la minimum riscul pronunțării de hotărâri contradictorii și de a evita o multitudine de proceduri, deoarece ar face ineficiente litispendența și conexitatea. Totodată, acestea ar da naștere unor situații pentru care Convenția nu conține norme de determinare a competenței. Nu este exclusă posibilitatea ca instanțele a două state contractante să poată pronunța hotărâri contradictorii. Nu a fost reținut argumentul că instanțele engleze au apreciat că competența aparține instanțelor engleze, că au evaluat comportamentul abuziv al părâților și ar fi dorit să protejeze (procesual^[3]) procedurile pendente din Anglia, nedorindu-se în niciun fel delimitarea competenței instanței străine.

8. Convenția de la Bruxelles din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială. Competență judiciară. Contract de muncă. Locul executării obligației ce caracterizează contractul în care/începând din care executantul se achită de principalele sale obligații. Exercițarea în mai multe state contractante. Art. 5 pct. 1, Titlul II, Secțiunea 2 – Competențe speciale

(CJ, Hotărârea din 13 iulie 1993, cauza C-125/92, Mulox IBC Ltd împotriva lui Hendrick Geels)

✍ **Vasilică PINTEA**
judecător, Curtea de Apel Bacău

[1] Cauza C-351/89, *Overseas Union Insurance Ltd*, pct. 24.

[2] Cauza 365/88, *Hagen*, pct. 20.

[3] În această privință, referindu-se la hotărârea în cauza C-391/95, *Van Uden*, s-a susținut că Convenția nu ar impune o limitare privind măsurile de natură procedurală care pot fi adoptate de către o instanță a unui stat contractant, cu condiția ca această instanță să fie competentă în temeiul Convenției asupra fondului cauzei.